Tweede Kamer der Staten-Generaal

2

Zitting 1980–1981

16 740 Aanpassing van de Auteurswet 1912 aan de Akte van Parijs van de Berner Conventie

Nr. 3

MEMORIE VAN TOELICHTING

ALGEMEEN

In 1952 is naast de Berner Conventie, die in 1886 tot stand gekomen is, de Universele Auteursrechtconventie (UAC) (Trb. 1955, 72) tot stand gebracht. Dit is onder andere gebeurd om de Verenigde Staten, die geen partij bij de Berner Conventie zijn, in een internationaal auteursrechtelijk systeem te betrekken. De Universele Auteursrechtconventie is inhoudelijk aanzienlijk minder omvattend dan de Berner Conventie. Het verdrag is in 1955 in werking getreden. Op 1 januari 1980 waren 73 landen partij; bij de Berner Conventie waren op diezelfde datum 71 landen partij. Nederland is in 1967 tot de UAC toegetreden. De goedkeuring van die Conventie bracht geen wijziging van de Auteurswet 1912 mee, daar Nederland als partij bij de Berner Conventie – die een veel verder gaande regeling bevat – zijn auteurswet op deze laatste conventie gebaseerd heeft.

De Berner Conventie en de UAC zijn op 24 juli 1971 te Parijs herzien. De Parijse herzieningsconferentie volgde op een herziening van de Berner Conventie te Stockholm in 1967. De herziening van de Berner Conventie behelsde drie onderwerpen: een herziening van de bepalingen van materieel auteursrecht in de Berner Conventie, de instelling van een nieuwe administratieve structuur van de Berner Unie en de toevoeging aan de Conventie van een protocol, waarin bijzondere bepalingen ten behoeve van de ontwikkelingslanden waren opgenomen. De tekst van Stockholm is echter niet in werking getreden, omdat het protocol bij de ontwikkelde landen op grote weerstanden stuitte. Een oplossing die zowel voor de ontwikkelingslanden als voor de ontwikkelde landen aanvaardbaar zou zijn bleek een herziening van beide conventies. Enerzijds werden zowel in de UAC als in de Berner Conventie bepaalde voorzieningen opgenomen ten behoeve van de ontwikkelingslanden. Deze gaan minder ver dan het oorspronkelijke protocol. Ze betreffen het vertaalrecht en het reproduktierecht. Anderzijds werden in de UAC als tegenwicht tegen de uitzonderingen ten behoeve van de ontwikkelingslanden enkele fundamentele rechten van de auteur opgenomen zoals het recht toestemming te geven tot de reproduktie, de openbare op- of uitvoering en de uitzending door radio of televisie van een werk. De reeds in Stockholm aangebrachte wijzigingen in de Berner Conventie, waarbij de bepalingen van materieel auteursrecht en die van administratieve aard waren herzien, zijn ongewijzigd overgenomen in de Parijse tekst.

De ondergetekenden menen dat de te Parijs herziene teksten van de Berner Conventie (Trb. 1972, 157 en 114) en de UAC (Trb. 1976, 37) dienen te worden bekrachtigd. Nederland heeft de herziening destijds mede ondertekend.

Bekrachtiging van de herziene Berner Conventie maakt aanpassing van de Nederlandse wetgeving aan de herziene conventietekst noodzakelijk. De nieuwe tekst van de UAC geeft geen aanleiding tot wijzigingen.

In verband met het voorgaande worden thans twee wetsontwerpen ingediend, namelijk één tot goedkeuring van de te Parijs herziene Berner Conventie en Universele Auteursrechtconventie en één tot herziening van de Auteurswet 1912. Hierbij zij opgemerkt dat de artikelen 22 tot en met 38 van de Berner Conventie, die de hierboven genoemde bepalingen van administratieve aard bevatten, al zijn goedgekeurd bij de Rijkswet van 26 juni 1974, Stb. 398.

In het volgende wordt alleen het wetsontwerp tot herziening van de Auteurswet 1912 toegelicht. Voor een toelichting van het wetsontwerp tot goedkeuring van de te Parijs herziene Berner Conventie en Universele Auteursrechtconventie wordt verwezen naar de bij dat wetsontwerp behorende memorie van toelichting.

De regering van de Nederlandse Antillen is overeenkomstig het tweede lid van artikel 39 van het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden (Stb. 1954, 596) in de gelegenheid gesteld van haar zienswijze omtrent de voorgestelde wijziging van de Auteurswet te doen blijken. Het wetsontwerp heeft geen aanleiding gegeven tot het maken van opmerkingen.

De Minister van Justitie heeft bij brief van 17 juli 1972 de Adviescommissie voor het Auteursrecht verzocht advies uit te brengen over de vraag of het wenselijk is dat Nederland de bepalingen van materieel auteursrecht van de Parijse Akte van de Berner Conventie alsmede de nieuwe tekst van de Universele Auteursrechtconventie ratificeert en – indien deze vraag bevestigend wordt beantwoord – over de wetswijzigingen die daarvoor noodzakelijk zijn. De commissie heeft op 30 juni 1975 advies uitgebracht. Bij haar advies voegde de commissie als bijlage een ontwerp van wet tot aanpassing van de auteurswet 1912 aan de Akte van Parijs en een bijbehorende memorie van toelichting. Het advies van de commissie is als bijlage I bij deze toelichting gevoegd. De Minister van Justitie heeft het advies van de Adviescommissie voor het Auteursrecht aan belanghebbenden doen toekomen met een verzoek om commentaar[1]. De ontvangen commentaren hebben soms geleid tot wijzigingen ten aanzien van het door de adviescommissie uitgebrachte advies. De thans voorliggende teksten zijn na overleg met de commissie geformuleerd.

De gevolgde werkwijze heeft tijd gevergd. Daardoor en doordat ook nog een wetsontwerp tot goedkeuring van de herziene Berner Conventie en van de herziene Universele Auteursrechtconventie met memorie van toelichting moest worden opgesteld, konden de wetsontwerpen pas vijf jaar nadat de Adviescommissie voor het Auteursrecht het bovengenoemde advies heeft uitgebracht bij de Raad van State aanhangig worden gemaakt.

De nieuwe bepalingen in de Akte van Parijs die aanleiding hebben gegeven tot wijzigingsvoorstellen in de Auteurswet 1912 zullen in de hierna volgende toelichting op de artikelen ter sprake komen. Tot die bepalingen behoort onder meer de – voor onze Auteurswet nieuwe – regeling omtrent filmwerken (hoofdstuk V). Daarnaast zijn in de Akte van Parijs enige nieuwe bepalingen opgenomen die niet hebben geleid tot wijzigingsvoorstellen in de Auteurswet, hetzij omdat een equivalent daarvan reeds in die wet voorkomt, hetzij omdat aan dergelijke wijzigingen in het Nederlandse auteursrecht geen behoefte lijkt te bestaan. Voor wat de laatste categorie betreft zij het volgende vermeld:

[1] Het advies is aangeboden aan: de Audio-visuele Beroepsvereniging NBF; de Buitenlandse Persevereniging in Nederland; het Bureau voor Muziekauteursrecht BUMA; Centraal Bureau voor Courantpubliciteit van de Nederlandse Dagbladpers; Contactcentrum op Voorlichtingsgebied; de Koninklijke Nederlandse Academie van Wetenschappen; de Nederlandse Bioscoopbond; het Nederlands Genootschap van Hoofdredacteuren; het Nederlands Genootschap voor Public Relations; het Nederlands Genootschap van Vertalers; de Nederlandse Omroepstichting; de Nederlandse Organisatie van Tijdschriftuitgevers; de Nederlandse Vereniging van Journalisten; de Raad voor de Kunst; de Rijksvoorlichtingsdienst; de Stichting tot Exploitatie en Bescherming van Auteursrechten SEBA; de Stichting STEMRA; de Vereniging voor Auteursrecht; de Vereniging de Nederlandse Dagbladpers; de VVL-Vakbond van Schrijvers.

Artikel 2, tweede lid, van de Akte van Parijs[2]

In dit lid wordt voor de lid-staten van de Berner Unie de mogelijkheid geopend te bepalen dat werken, of bepaalde categorieën van werken, alleen auteursrechtelijke bescherming zullen genieten wanneer zij in tastbare vorm zijn vastgelegd. Van deze mogelijkheid is geen gebruik gemaakt. Zolang van een duidelijke behoefte aan een dergelijke bepaling niet is gebleken, verdient een zo ruim mogelijke bescherming, dus ook bescherming van werken die niet zijn vastgelegd, de voorkeur. Verwezen zij overigens naar de toelichting op de voorgestelde wijziging in artikel 10, eerste lid, onder 4° van de Auteurswet.

Artikel 2, vierde lid, van de Akte van Parijs

De Akte van Brussel gaf in de tweede volzin van het vierde lid van artikel 2 de nationale wetgever de bevoegdheid de bescherming vast te stellen van vertalingen van officiële teksten op het gebied van wetgeving, bestuur en rechtspraak. In de Akte van Parijs wordt die bevoegdheid enerzijds ook voor die teksten zelf gegeven en anderzijds, voor zover het vertalingen betreft, slechts voor officiële vertalingen van die teksten. De Auteurswet bepaalt in artikel 11 dat er op wetten (in formele en materiële zin), rechterlijke uitspraken en administratieve beslissingen geen auteursrecht bestaat. Voor vertalingen van die teksten is geen speciale bepaling opgenomen. Voor zover het om van overheidswege gemaakte vertalingen gaat, vallen deze onder het regime van artikel 15b, volgens welk artikel een verdere openbaarmaking of verveelvoudiging geen inbreuk op het auteursrecht vormt, tenzij het auteursrecht is voorbehouden. Er is geen reden om de regeling in de Auteurswet, die niet in strijd is met de Akte van Parijs, te wijzigen.

Artikel 2bis, tweede lid, van de Akte van Parijs

Een zo ruime mogelijkheid tot het overnemen van in het openbaar gehouden voordrachten als artikel 2bis, tweede lid, van de Brusselse Akte en – in wat gewijzigde vorm – van de Parijse Akte toelaat, kent de huidige Auteurswet niet. Er leek ook geen aanleiding te bestaan, deze alsnog in te voeren. Voor het citaatrecht in verband met mondelinge voordrachten zie echter het voorgestelde artikel 15a van de Auteurswet.

Artikel 7, derde lid, laatste volzin van de Akte van Parijs

In deze zin wordt bepaald dat de lid-staten van de Berner Unie niet zijn gehouden de anonieme of pseudonieme werken te beschermen waarvan de auteur – naar men redelijkerwijze mag veronderstellen – sedert vijftig jaar dood is. Het leek niet nodig de bepaling, hoe redelijk zij ook moge zijn, uitdrukkelijk in de Nederlandse wetgeving vast te leggen. Aangenomen mag worden dat praktijk en rechtspraak, wanneer zich op dit gebied een probleem zou voordoen, tot een bevredigende oplossing zullen komen.

Artikel 7, vierde lid, van de Akte van Parijs

Volgens het vierde lid van artikel 7 van de Akte van Parijs wordt aan de lid-staten de vrijheid gelaten de duur van de bescherming te regelen voor zover het fotografische werken en werken van toegepaste kunst betreft, mits de bescherming niet korter duurt dan 25 jaar te rekenen vanaf de totstandkoming van het werk. De Nederlandse Auteurswet kent geen afzonderlijke regeling omtrent de duur van de bescherming van de hierboven genoemde werken, zodat daarvoor de gewone termijn van 50 jaar na de dood van de auteur geldt, waarmee volledig aan de Conventie wordt voldaan.

[2] In Bijlage II is de Nederlandse vertaling van de artikelen 1 tot en met 21 van de Akte van Parijs gezet naast de aan de Parijse Akte voorafgaande Akte van Brussel van de Berner Conventie. De cursivering in een van beide teksten geeft de wijziging van de Akte van Parijs ten opzichte van de Akte van Brussel aan.

Artikel 7, zesde lid, van de Akte van Parijs

Het zesde lid van artikel 7 laat aan de landen van de Unie de bevoegdheid een langere beschermingsduur toe te kennen dan die welke in de Conventie uitdrukkelijk wordt genoemd. Aangenomen moet worden dat deze bevoegdheid ook zonder een uitdrukkelijke bepaling wel bestond. Van een behoefte aan verlenging van de beschermingsduur in de Nederlandse wetgeving kan echter niet gesproken worden. De huidige termijn van vijftig jaren na de dood kan als voldoende worden beschouwd; het is ook de termijn die geldt in de grote meerderheid van de landen die zijn aangesloten bij de Berner Conventie.

Artikel 9 van de Akte van Parijs

Dit artikel geeft een nieuwe regeling omtrent het reproduktierecht. Het tweede lid laat aan de lid-staten de mogelijkheid in bijzondere gevallen zekere uitzonderingen toe te staan. De Nederlandse wetgever heeft hiervan reeds gebruik gemaakt in de artikelen 16b en 17 van de Auteurswet en de op artikel 16b, zesde lid, gebaseerde algemene maatregel van bestuur van 20 juni 1974, Stb. 351.

Artikel 15, vierde lid, van de Akte van Parijs

Het vierde lid van artikel 15 heeft hoofdzakelijk betrekking op folkloristische werken. Aan de lid-staten wordt de mogelijkheid geboden een autoriteit aan te wijzen die de – onbekende – auteur van het folkloristische werk vertegenwoordigt. Aan een dergelijke aanwijzing bestaat in de Nederlandse verhoudingen geen behoefte.

ARTIKELEN

ARTIKEL I

A. Artikel 10

De Akte van Parijs van de Berner Conventie stelt, anders dan de Akte van Brussel in artikel 2, eerste lid, niet meer de eis dat bij choreografische werken en pantomimes de wijze van opvoering bij geschrift of anderszins moet zijn vastgelegd, wil er sprake zijn van (beschermde) werken in de zin van de Conventie. Wel is thans, om aan de wensen van bepaalde landen tegemoet te komen, in artikel 2, tweede lid, van de Parijse Akte aan de lid-staten van de Berner Unie algemeen de vrijheid gelaten om naar keuze voor een of meer categorieën van werken het vereiste van vastlegging in hun nationale wetgeving op te nemen.

Voorgesteld wordt in artikel 10, eerste lid, onder 4° van de Auteurswet de tekst van artikel 2, eerste lid, van de Parijse Akte te volgen door voor choreografische werken en pantomimes het vereiste van vastlegging te laten vervallen. Vastlegging wordt immers in de Auteurswet ook voor andere werken, zoals muzikale improvisaties en mondelinge voordrachten, niet vereist.

De in het eerste lid, onder 9° voorgestelde wijziging houdt in de eerste plaats verband met het gebruik van de term «filmwerken» in het nieuwe Hoofdstuk V, zulks ter vervanging van de tot dusver in de Auteurswet gebruikte term «cinematografische werken». De term «filmwerk» heeft zoals hieronder zal blijken, een algemene betekenis en dekt het terrein van de «traditionele» film, de televisie en andere audiovisuele produkties. De thans in het eerste lid, onder 9° voorkomende woorden «werken, volgens gelijksoortige werkwijzen vervaardigd» zijn geschrapt. Doordat de term «filmwerk» in het wetsontwerp een ruime betekenis heeft, is het niet nodig voor die wer-

ken naar «gelijksoortige werkwijzen» te verwijzen. Het begrip «fotografische werken» is eveneens ruim en kan geacht worden ook betrekking te hebben op «werken volgens gelijksoortige werkwijzen vervaardigd».

B. Artikel 15

Het voorgestelde artikel 15 houdt, evenals het thans geldende, verband met twee verschillende bepalingen van de Berner Conventie; in de Akte van Parijs zijn dit de artikelen 2, achtste lid, en 10bis, eerste lid.

In artikel 2, achtste lid, van de Parijse tekst wordt bepaald dat de bescherming van de Conventie zich niet uitstrekt tot nieuwsberichten en gemengde berichten. Artikel 15 van de Auteurswet bevat, in de huidige zowel als in de voorgestelde tekst, een soortgelijke bepaling, zij het dat hier niet alle bescherming wordt ontzegd, doch slechts onder bepaalde voorwaarden het overnemen zonder toestemming van de maker geoorloofd wordt verklaard.

Artikel 10bis, eerste lid, van de Akte van Parijs heeft betrekking op het overnemen door de pers van artikelen over actuele economische, politieke of godsdienstige onderwerpen. De bepaling heeft ten opzichte van de Brusselse tekst (artikel 9, tweede lid) enige wijzigingen ondergaan.

Terwijl volgens de Brusselse tekst het overnemen door de pers van artikelen als boven omschreven is toegestaan, indien geen voorbehoud gemaakt is, bepaalt de Akte van Parijs thans dat de nationale wetgever het overnemen door de pers van deze artikelen mag toestaan, indien geen voorbehoud gemaakt is. Het huidige artikel 15 bevat voor de buitenlandse pers een regeling die overeenkomt met hetgeen de Conventie bepaalt en voor de binnenlandse pers één die daarvan afwijkt. Het komt de ondergetekenden niet wenselijk voor dat de regeling voor de binnenlandse pers in de Auteurswet afwijkt van de nieuwe tekst van de Conventie. Daarom is het advies van de Adviescommissie voor het Auteursrecht, waarin op dit punt geen wijziging van artikel 15 van de Auteurswet werd voorgesteld, hier niet gevolgd. Voor de binnenlandse en de buitenlandse pers wordt thans dezelfde regeling voorgesteld. Deze is gebaseerd op hetgeen de Conventie bepaalt. De wijziging betekent met name dat thans ook voor de binnenlandse pers het actualiteitsvereiste geldt en de overnamebevoegdheid niet meer geldt voor «berichten en andere stukken», maar zich beperkt tot artikelen. De hier voorgestelde regeling is ook voor zogenaamde «knipselkranten» bedoeld.

Verder is in de Parijse tekst de vrijheid tot overnemen in twee opzichten verruimd. In de eerste plaats noemt de Conventie thans naast de (schrijvende) pers, radio en televisie en kabelomroep. In het thans ontworpen artikel 15 wordt voorgesteld de verruiming tot de niet-schrijvende pers over te nemen; waar het de verspreiding per kabel aangaat zijn aan degene die een programma voor een draadomroepinrichting verzorgt daar waar deze dezelfde functie als een omroeporganisatie vervult, namelijk als het gaat om het verspreiden van eigen programma's, dezelfde rechten toegekend als aan de omroeporganisaties. In de tweede plaats bepaalt de Conventie thans dat tot de werken die mogen worden overgenomen niet alleen behoren (gedrukte) artikelen betreffende economie, politiek of godsdienst, maar ook werken van dezelfde aard, die door radio of televisie worden uitgezonden. In het thans ontworpen artikel 15 wordt voorgesteld deze door de Conventie toegelaten verruiming over te nemen.

C. Artikel 15a

Het eerste lid van artikel 10 van de Berner Conventie heeft, zowel in de Brusselse als in de Parijse tekst, betrekking op de uitzondering op het auteursrecht die nodig is om binnen redelijke grenzen de vrijheid te laten tot het citeren uit een werk. In de Akte van Parijs zijn in deze bepaling enige wijzigingen aangebracht. Het artikel heeft onder meer een ruimere strekking gekregen doordat het zich niet meer beperkt tot het citeren uit artikelen die in nieuwsbladen en tijdschriften zijn verschenen, maar een algemeen, voor

alle werken geldend, citaatrecht geeft. De huidige Nederlandse Auteurswet bevat in artikel 15a een bepaling die correspondeert met de bepaling van de Brusselse Akte en die zich derhalve beperkt tot het citeren uit de pers. Daarnaast bevatten echter artikel 16, eerste lid onder b en artikel 16, derde lid, van de Auteurswet bepalingen omtrent andere vormen van citeren die in de praktijk reeds algemeen als geoorloofd werden beschouwd maar die niet in de Brusselse Akte waren geregeld. Nu de Parijse Akte een algemene bepaling bevat, verdient het de voorkeur dit onderwerp ook in de Nederlandse Auteurswet in één bepaling te regelen. Dit is geschied in het voorgestelde nieuwe artikel 15a. Deze nieuwe opzet komt aan de overzichtelijkheid van de regeling ten goede, te meer omdat daardoor in artikel 16 niet meer – zoals tot dusver – twee verschillende onderwerpen, het citeren en het ontlenen, op één noemer behoeven te worden gebracht.

Het voorgestelde artikel 15a bevat in hoofdzaak de elementen van de bestaande artikelen 15a, 16, eerste lid onder b en 16, derde lid. De regeling is echter overeenkomstig hetgeen de nieuwe tekst van de Conventie in artikel 10 bepaalt uitgebreid tot alle werken van letterkunde, wetenschap of kunst. De uitbreiding van de regeling tot alle werken van letterkunde, wetenschap of kunst was niet door de Adviescommissie voor het Auteursrecht voorgesteld in haar advies. Het komt de ondergetekenden echter juister voor aan te sluiten bij de nieuwe tekst van de Conventie. De eis die artikel 16, eerste lid onder b stelt, dat het citeren geschiedt in een aankondiging, beoordeling, polemiek of wetenschappelijke verhandeling is behouden. Zonder een dergelijke beperking zou het voorschrift te ver gaan.

In het eerste lid, onder 1° wordt de eis gesteld dat de openbaarmaking van het werk waaruit wordt geciteerd rechtmatig moet zijn geweest, zulks in overeenstemming met artikel 10, eerste lid, van de Akte van Parijs («een werk dat reeds op geoorloofde wijze voor het publiek toegankelijk is gemaakt»).

Het in het eerste lid onder 2° van dit artikel bepaalde houdt verband met de vereisten die artikel 10, eerste lid, van de Parijse Akte stelt, namelijk dat de citaten «verenigbaar zijn met de goede gebruiken» en het citeren slechts geschiedt «voor zover door het doel gerechtvaardigd». Deze meer genuanceerde criteria zijn in de plaats getreden van het in de Brusselse tekst voorkomende vereiste dat citaten (altijd) kort moesten zijn.

Omdat in sommige gevallen het overnemen van slechts een gedeelte van het werk tot gewrongen resultaten zou leiden, is de bepaling opgenomen dat in bepaalde gevallen overname van het gehele werk is toegestaan. Dit voorschrift kan op artikel 9, tweede lid, van de Akte van Parijs gebaseerd worden.

Het in het eerste lid onder 4° van het artikel bepaalde komt overeen met artikel 10, derde lid, van de Berner Conventie; slechts zijn ter wille van de eenheid de woorden «op duidelijke wijze», die niet in het derde lid van artikel 10 van de Berner Conventie voorkomen, ook in artikel 15a opgenomen.

D. Artikel 16

De voorgestelde tekst van artikel 16 heeft – anders dan de huidige – niet meer betrekking op het citeren (dat thans in artikel 15a van dit ontwerp wordt behandeld) maar alleen op datgene wat in de Parijse Akte van de Berner Conventie in artikel 10, tweede lid, wordt geregeld, het gebruik van werken ten behoeve van het onderwijs.

De Parijse tekst van artikel 10, tweede lid, wijkt aanmerkelijk af van die van de Akte van Brussel. Dit heeft geleid tot een aantal wijzigingsvoorstellen met betrekking tot artikel 16, eerste lid onder a en tweede lid, van de Auteurswet. Bij de redactie van het artikel is voorts zoveel mogelijk aansluiting gezocht bij artikel 15a van de Auteurswet.

De Akte van Parijs houdt in artikel 10, tweede lid, bij de uitzondering ten behoeve van het onderwijs ook rekening met het gebruik van de media radio en televisie. Het grote belang van schoolradio en schooltelevisie voor het onderwijs brengt mee dat hier een zekere vrijheid moet worden gelaten om

bepaalde werken te kunnen uitzenden, ook wanneer de auteur daaraan niet zijn medewerking zou willen verlenen. In het ontwerp is daarom in het eerste lid onder b een regeling op dit punt opgenomen, waarbij mutatis mutandis dezelfde voorwaarden zijn gesteld als in het eerste lid onder a. De Conventie noemt, anders dan in artikel 10bis, eerste lid, de verspreiding per kabel niet in artikel 10, tweede lid. Omdat er geen goede reden is om dat niet te doen en het daarentegen in de Nederlandse verhoudingen niet denkbeeldig is dat er lokale schoolradio- of schooltelevisieprogramma's gemaakt worden die per kabel worden overgebracht door een draadomroepinrichting, is het voorgestelde artikel 16 in dit opzicht gelijkgetrokken met artikel 15 van het ontwerp.

In artikel 10, tweede lid, van de Akte van Parijs wordt niet meer gesproken van het ontlenen aan werken ten behoeve van uitgaven, bestemd voor het onderwijs of met een wetenschappelijk karakter, of ten behoeve van bloemlezingen, maar van werken die worden gebruikt als toelichting (ter illustratie) bij het onderwijs door middel van publikaties, radio- en televisieuitzendingen en geluids- of beeldopnamen. In de voorgestelde tekst van artikel 16 wordt daarom niet meer gesproken van het overnemen uit werken in bloemlezingen en andere werken, kennelijk bestemd voor het onderwijs of een ander wetenschappelijk doel, maar van het overnemen in publikaties en geluids- of beeldopnamen (eerste lid, onder a) en in radio- of televisieprogramma's (eerste lid onder b), gemaakt om te worden gebruikt als toelichting bij het onderwijs. Door het vervallen van de woorden «een ander wetenschappelijk doel» en doordat het vereiste dat de publikaties, enz. *gemaakt* zijn om te worden gebruikt als toelichting bij het onderwijs, stringenter is dan het in de oude tekst van artikel 16 voorkomende, is de nieuwe tekst van artikel 16 enger dan de vorige.

Artikel 10, tweede lid, van de Parijse Akte bevat nog als nieuw toegevoegde voorwaarde voor de toepassing van de uitzondering dat het gebruik «verenigbaar is met de goede gebruiken». Diezelfde voorwaarde komt ook voor in artikel 10, eerste lid, van de Conventie (het citaatrecht) en is in het voorgestelde artikel 15a van de Auteurswet weergegeven door de voorwaarde dat het overnemen in overeenstemming moet zijn met hetgeen naar de regels van het maatschappelijk verkeer redelijkerwijs geoorloofd is. Een dergelijke voorwaarde is in het voorgestelde artikel 16 niet opgenomen. De verschillende voorwaarden die het artikel al stelt zijn reeds zodanig, dat aan een verwijzing naar de regels van het maatschappelijk verkeer moeilijk nog zelfstandige betekenis zou kunnen worden toegekend.

Het overnemen in bloemlezingen wordt in navolging van de Conventie niet meer afzonderlijk genoemd. De bepaling in het eerste lid onder a, 1° van het huidige artikel 16, die hoofdzakelijk was geformuleerd met het oog op bloemlezingen, is, met enige wijzigingen, naar een afzonderlijk lid overgebracht, dat een aanvullende bepaling voor het overnemen in bloemlezingen bevat. In navolging van het bestaande artikel 16 wordt alleen gesproken van het overnemen in bloemlezingen, zonder dat daarbij uitdrukkelijk wordt vermeld dat ook het in circulatie brengen van die bloemlezingen geoorloofd is, ofschoon dit laatste uiteraard wel het geval is omdat deze bepaling anders praktisch geen betekenis zou hebben; een dergelijk elliptisch taalgebruik komt ook elders in de Auteurswet voor (vgl. bij voorbeeld «het overnemen» in artikel 15 Auteurswet). De hier voorgestelde regeling is ook van toepassing op de zogenaamde «readers» die een soortgelijk werk vormen.

De voorwaarde in het eerste lid onder a, 1° en b, 1° dat het werk waaruit is overgenomen rechtmatig is openbaargemaakt komt niet voor in artikel 10, tweede lid, van de Akte van Parijs; deze is opgenomen ter wille van de eenheid met artikel 15a.

In het laatste lid wordt naar analogie van hetgeen thans reeds in artikel 16, voorlaatste lid, is bepaald, de mogelijkheid geopend dat bij algemene maatregel van bestuur nadere bepalingen zullen worden gegeven omtrent de te betalen billijke vergoeding alsmede omtrent het begrip «enkele korte werken of korte gedeelten van zijn werken». In de nadere memorie van ant-

woord inzake de Wet van 27 oktober 1972, Stb. 579, tot herziening van de Auteurswet 1972 (stuk 7877, nr. 11, blz. 6, linkerkolom) is van regeringswege reeds het standpunt ingenomen dat voorshands van het bevorderen van de totstandkoming van de algemene maatregel van bestuur kon worden afgezien, ten einde partijen de gelegenheid te geven deze zaak in onderling overleg te regelen. Dit standpunt kan ook thans weer worden ingenomen. In dit verband zij erop gewezen dat op 11 september 1974 tussen de Koninklijke Nederlandse Uitgeversbond en de Vereniging van Letterkundigen - Vakbond van Schrijvers een «Regeling voor de vaststelling «billijke vergoeding» voor het overnemen van korte gedeelten uit volledige werken in bloemlezingen bestemd voor het onderwijs» is tot stand gekomen, die als model dienst doet. Een soortgelijk model, dat in de vorm van een advies aan de leden zal uitgaan, wordt thans door de Koninklijke Nederlandse Uitgeversbond voorbereid voor de zogenaamde «readers».

E. Artikel 17a

De in dit artikel voorgestelde wijziging hangt samen met de voor het nieuwe hoofdstuk 1A gekozen redactie.

F. Artikel 38

De vervanging van de woorden «door of vanwege de rechthebbenden» door «rechtmatig» wordt voorgesteld omdat de Akte van Parijs in artikel 7, derde lid, het woord «licitement» gebruikt, dit onder andere met het oog op de mogelijkheid dat een openbaarmaking krachtens dwanglicentie heeft plaatsgevonden.

G. Artikel 39

Artikel 7, tweede lid, van de Akte van Parijs opent de mogelijkheid voor de duur van het auteursrecht op filmwerken een afzonderlijke regeling op te nemen. Van deze mogelijkheid is gebruik gemaakt. Toepassing van de algemene regel van artikel 37, tweede lid, van de Auteurswet zou het, in verband met het feit dat een filmwerk vele makers kan hebben, te moeilijk maken in een concreet geval vast te stellen of er nog auteursrecht op het filmwerk rust.

H. HOOFDSTUK V

Bijzondere bepalingen betreffende filmwerken

Het belangrijkste onderwerp van de Stockholmse herziening van de Berner Conventie (1967) was een nieuwe regeling van het auteursrecht op cinematografische werken.

De in de Akte van Stockholm tot stand gekomen – en in de Akte van Parijs overgenomen – regeling is, afgezien van enige verspreide bepalingen (artikel 2, eerste lid (beschermde werken)), artikel 4 (aanknopingspunt), artikel 5, vierde lid onder c.1 (land van oorsprong), artikel 7, tweede lid (duur van de bescherming) en artikel 15, tweede lid (definitie van producent) neergelegd in de artikelen 14 en 14bis.

De regeling in de Conventie lijkt te zijn geschreven voor de «traditionele» film, de film die op celluloid of een overeenkomstig materiaal wordt vastgelegd en in de bioscopen vertoond wordt, niet voor de televisiefilm of andere audiovisuele werken. Deze laatste komen in de Conventie slechts aan de orde in artikel 2, eerste lid, in de opsomming van de beschermde werken. Dit artikel noemt «cinematografische werken, waarmee volgens een soortgelijke werkwijze uitgedrukte werken worden gelijkgesteld»; met de laatste worden televisiewerken en andere audiovisuele werken bedoeld. Ook de wette-

lijke regelingen van het filmrecht in andere landen, die trouwens vaak al ouder zijn en al van vóór de Stockholmse herziening dateren, hebben gewoonlijk alleen op de «traditionele» film betrekking. Overigens is er door de bepaling van artikel 2, eerste lid, van de Akte van Parijs, waarin de verschillende categorieën gelijkgesteld worden, niets dat de nationale wetgever belet om een op de artikelen 14 en 14bis van de Akte van Parijs gebaseerde regeling voor alle categorieën te laten gelden. Zoals hieronder zal blijken en nader toegelicht zal worden, wordt voor het Nederlandse recht een regeling in de laatstbedoelde zin voorgesteld.

Artikel 14 van de Akte van Parijs heeft uitsluitend betrekking op de rechten van de auteur van zogenaamde «oeuvres préexistantes», dat wil zeggen al bestaande werken waarvan voor cinematografisch werk gebruik is gemaakt, bij voorbeeld een roman die verfilmd wordt. Voor deze werken bevatte de Akte van Brussel van de Conventie al een regeling in artikel 14, die in artikel 14 van de Akte van Parijs behoudens een enkele wijziging van ondergeschikt belang overgenomen is. Artikel 14 van de Akte van Parijs geeft geen aanleiding tot wijzigingen in de Auteurswet. De auteur van een dergelijk werk kan dezelfde rechten doen gelden als ieder ander wiens werk voor enigerlei doel wordt bewerkt (vgl. artikel 13 van de Auteurswet); hij zal met name niet onderworpen zijn aan hetgeen bepaald wordt in de hierna te bespreken artikelen 45a en volgende van hoofdstuk V.

Artikel 14bis betreft de rechten van de auteurs die een bijdrage hebben geleverd speciaal met het oog op de totstandbrenging van het cinematografisch werk. Doel van de nieuwe regeling was het vergemakkelijken van de internationale circulatie en exploitatie van cinematografische werken. Het filmrecht was in de auteurswetten van vele lid-staten van de Unie al vóór de totstandkoming van de Stockholmse en Parijse teksten geregeld. De bestaande regelingen lopen onderling uiteen. Globaal gesproken kunnen drie stelsels onderscheiden worden. De regeling in de Conventie mocht niet één van die stelsels buitensluiten. Zeer in het kort kunnen deze stelsels als volgt worden gekarakteriseerd.

– in het stelsel van het «film copyright» (Verenigd Koninkrijk) is de rechthebbende op het auteursrecht op het hele werk de producent;

– in het stelsel van de «cessio legis» (Italië, Oostenrijk) worden degenen die een creatieve bijdrage hebben geleverd door de wet als (mede-)auteurs van het cinematografische werk erkend, maar komt de uitoefening van het exploitatierecht daarvan van rechtswege toe aan de producent;

– in het stelsel van de «présomption de cession» (Frankrijk, Bondsrepubliek Duitsland) worden degenen die een creatieve bijdrage geleverd hebben als (mede-)auteurs van het cinematografische werk beschouwd, maar wordt het recht van exploitatie geacht aan de producent overgedragen te zijn, als niet anders blijkt uit een afwijkend beding.

Krachtens artikel 14bis, tweede lid onder a, bepaalt de nationale wetgever wie de auteursrechthebbende met betrekking tot het cinematografische werk is. Artikel 14bis, tweede lid onder b, bevat de zogenaamde «présomption de légimitation». De «présomption de légimitation» vindt toepassing in die stelsels die niet het systeem van het «film copyright» of dat van de «cessio legis» hebben en houdt in dat de auteurs van de individuele bijdragen, behoudens afwijkend beding, zich niet kunnen verzetten tegen met name opgesomde exploitatievormen. Dat zijn het vervaardigen van kopieën van het cinematografische werk, het in het verkeer brengen daarvan, de vertoning, de overbrenging per draad aan het publiek, de uitzending door (radio of) televisie, het aanbrengen van ondertitels en het nasynchroniseren. De Conventie noemt in deze opsomming ook nog, na de uitzending voor radio of televisie, de «communication au public», in de Engelse tekst «or any other communication to the public». Uit de conferentiestukken wordt niet duidelijk wat hiermee bedoeld wordt; mogelijk wordt gedoeld op bij voorbeeld de vertoning in het openbaar van een televisieuitzending (aldus H. Desbois e.a., Les conventions internationales du droit d'auteur et des droits voisins, Parijs

1976, blz. 218; Guide de la Convention de Berne, uitgegeven door de Organisation Mondiale de la Propriété Intellectuelle, Genève 1978, blz. 101).

Tot op zekere hoogte wordt door deze regeling in de landen die partij worden bij de Akte van Parijs een vergelijkbare rechtstoestand gecreëerd in die zin dat de producent – al dan niet met de mogelijkheid van afwijkende bedingen – bepaalde bevoegdheden heeft met betrekking tot de exploitatie van het cinematografische werk. De gedachte die hieraan ten grondslag ligt, is dat de produktie van cinematografische werken gewoonlijk belangrijke investeringen vergt en dat het voor het bijeenbrengen van de benodigde gelden van belang is dat internationaal een redelijke mate van zekerheid bestaat omtrent het exploitatierecht van de producent, zulks om de onbelemmerde circulatie van deze werken mogelijk te maken.

Naar Nederlands auteursrecht is de huidige situatie aldus, dat aan de producent geen enkele bevoegdheid toekomt die hij niet hetzij bij contract, hetzij krachtens overdracht van de auteur(s) heeft verkregen, tenzij hem als werkgever op grond van artikel 7 van de Auteurswet enig recht toekomt. Deze situatie heeft in de praktijk geen problemen opgeleverd. Gewoonlijk worden contractuele regelingen getroffen die de producent de nodige bevoegdheden geven. Ten einde echter de Nederlandse wetgeving in overeenstemming te brengen met de Akte van Parijs moet in de Auteurswet een regeling van het filmrecht opgenomen worden. Deze is, nu voor ons land de praktische noodzaak van een regeling niet gebleken is en slechts de wijziging van de Conventie tot het ontwerpen van een regeling dwingt, beperkt gehouden.

De regeling geldt behalve voor de «traditionele» film ook voor de televisiefilm en andere audiovisuele werken. In de eerste plaats gaat het op alle terreinen om een zelfde «werk». In de tweede plaats vindt steeds meer een combinatie van exploitaties plaats. Films die voor vertoning in bioscopen gemaakt worden, worden bij voorbeeld later door de televisie uitgezonden of na op videoband te zijn gezet geëxploiteerd. En ten slotte zijn de verschillende technische procédés – bij televisie- en audiovisuele werken wordt van elektronische procédés gebruik gemaakt – steeds minder dan vroeger tot één bepaald terrein beperkt. Bijdragen voor filmfestivals worden wel op videoband ingezonden. Bij het maken van televisiefilms worden soms delen met een gewone camera opgenomen en later op de videoband overgebracht. Daarom behoort voor de verschillende terreinen een zelfde wettelijk regime te gelden. Zoals hierboven werd uiteengezet, geeft de Akte van Parijs door de gelijkstelling in artikel 2, eerste lid, van televisiewerken en andere audiovisuele werken met «cinematografische werken» de wetgever deze mogelijkheid.

Het ontwerp heeft het stelsel van de Franse en de Duitse wetgeving gekozen, het stelsel waarin het vermoeden geldt dat de auteurs hun exploitatierecht aan de producent hebben overgedragen. Juist bij een onderwerp als dit is enige uniformiteit van belang. Daarom is aansluiting gezocht bij al bestaande stelsels. Dat van de Franse en de Duitse wetgeving kwam het meest aanvaardbaar voor. Het geeft enerzijds de producent de nodige rechten en tast anderzijds de rechten van de auteurs niet te zeer aan. Met name de Franse wet, die een zeer uitgewerkte regeling bevat, heeft tot voorbeeld gestrekt. De keuze van de Adviescommissie voor het Auteursrecht was naar een ander stelsel uitgegaan, namelijk dat van de «cessio legis». Op grond van bovenstaande argumenten en enkele commentaren, die naar aanleiding van het advies van de commissie ontvangen zijn, hebben de ondergetekenden besloten van het advies af te wijken. Zoals hierboven in het algemeen deel van deze toelichting al opgemerkt is, zijn de thans voorliggende teksten na nader overleg met de commissie tot stand gekomen.

Wat ten slotte de plaatsing van de regeling in de Auteurswet betreft, besloten is deze onder te brengen in een nieuw hoofdstuk, waarvoor het in 1972 opengevallen hoofdstuk V gebruikt is. De geformuleerde artikelen regelen een voor de Auteurswet nieuw onderwerp. Mede gezien het feit dat in de toekomst andere nieuwe onderwerpen, zoals bij voorbeeld de positie van de uitvoerende kunstenaar, wettelijk geregeld zullen worden, kwam het juister voor de bepalingen in een nieuw hoofdstuk op te nemen.

Artikel 45a

In het eerste lid van dit artikel wordt het begrip «filmwerk» geïntroduceerd en gedefinieerd. Het woord «filmwerk» wordt gebruikt omdat de wettelijke regeling bedoeld is voor de «traditionele» film èn de televisiefilm en andere audiovisuele werken. De regeling is van toepassing als er sprake is van een «werk» in de betekenis die dat begrip in het Nederlandse auteursrecht heeft.

De Conventie schept in artikel 2, tweede lid, de mogelijkheid voor de nationale wetgever om het vereiste van vastlegging te stellen; voor dit onderwerp is dit van belang in verband met live-televisie-uitzendingen. De Auteurswet kent dit vereiste echter nergens, behalve in artikel 10 voor choreografische werken en pantomimes en wel omdat de Conventie tot de wijziging bij de Akte van Parijs de vastlegging noemde. De nieuwe tekst van de Conventie is aanleiding in het onderhavige wetsontwerp het vereiste van vastlegging in artikel 10 te schrappen. Er is geen reden om dan voor televisie-uitzendingen het vereiste van vastlegging te introduceren, als dit vereiste bij andere werken niet gesteld wordt.

In het tweede lid wordt bepaald wie de makers van het filmwerk zijn. Het zijn zij die een bijdrage «van scheppend karakter» geleverd hebben tot het ontstaan van het filmwerk. Het vereiste van creativiteit wordt elders niet uitdrukkelijk genoemd in de Auteurswet, zij het dat algemeen wordt aanvaard dat de hoedanigheid van maker in auteursrechtelijke zin in beginsel – dat wil zeggen voor zover uit de wet niet anders volgt – slechts toekomt aan diegene die kan worden aangemerkt als schepper van een oorspronkelijk werk, een werk dat «uiting is van datgene, wat de maker tot zijn arbeid heeft bewogen» (H.R. 28 juni 1946, N.J. 1946, 712), hoe gering de eisen die aan een «werk» in het auteursrecht gesteld worden overigens ook mogen zijn. De bijzondere aard van het filmwerk brengt doorgaans mee dat daaraan vele bijdragen van zeer verschillende aard – technische, organisatorische, artistieke – worden geleverd. Voor de toepassing van de voorgestelde wetsartikelen gaat het echter om die bijdragen die auteursrechtelijk relevant zijn. Omdat het woord «bijdrage» op zich zelf wat kleurloos is, zijn de woorden «van scheppend karakter» toegevoegd. Makers zullen bij voorbeeld zijn de regisseur, de scenarioschrijver, degene die een bestaand werk met het oog op de verfilming bewerkt, de componist van de filmmuziek, de cameraman.

De woorden «een daartoe bestemde bijdrage» brengen tot uitdrukking dat tot de makers van een filmwerk niet behoren de autteurs van al bestaande werken.

De ontworpen tekst gaat er primair van uit dat de makers van het filmwerk de natuurlijke personen zijn die hun creatieve bijdrage tot het filmwerk hebben geleverd, zulks in tegenstelling tot het stelsel van het «film copyright» dat uitgaat van een fictief makerschap: dat van de producent. Zoals in de aanhef van het artikellid tot uitdrukking wordt gebracht, laat dit echter onverlet de mogelijkheid dat een ander, ook een rechtspersoon, ingevolge artikel 7 of artikel 8 van de Auteurswet als maker van een filmwerk wordt aangemerkt.

Het filmwerk bestaat in de regel uit iets meer en uit iets anders dan de som van de door de makers geleverde bijdragen. De wettelijke regeling gaat ervan uit dat het auteursrecht op dit geheel bij de makers gezamenlijk berust; door het bepaalde in artikel 45d, dat het recht van exploitatie voor een aanzienlijk deel bij de producent brengt, houdt dit auteursrecht overigens weinig in. Vanuit dit gemeenschappelijke auteursrecht kunnen tevens de persoonlijkheidsrechten met betrekking tot het filmwerk die in artikel 45e aan de makers gegeven worden beter theoretisch gefundeerd worden.

Van het auteursrecht op het filmwerk wordt onderscheiden het auteursrecht op de bijdrage. Artikel 45g bepaalt dat iedere maker, behoudens afwijkend schriftelijk beding, het auteursrecht op zijn bijdrage behoudt, indien deze een van het filmwerk scheidbaar werk vormt. Dat artikel bevat voorts een bepaling over de exploitatie van de bijdrage.

Indien men, zoals in het hierna te bespreken artikel 45d bepaalde, veelomvattende rechten toekent in afwijking van de hoofdregel van artikel 1 van de Auteurswet, is het noodzakelijk dat duidelijk vaststaat wie de drager van die rechten zal zijn. In het derde lid is daarom een omschrijving van het begrip «producent» gegeven. De wezenlijke taak van de producent wordt gezien in het verschaffen van kapitaal, het dragen van risico en het engageren van de makers. Naar geldend recht is betwistbaar of de producent auteursrecht zou kunnen hebben op grond van artikel 5 of artikel 6 van de Auteurswet. De ontworpen tekst gaat ervan uit dat de producent geen auteursrechtgelijke bevoegdheden aan een van deze artikelen kan ontlenen en als zodanig geen «maker» is. Wel kan de producent onder omstandigheden tevens «maker» zijn als hij ook een bijdrage van scheppend karakter levert. Denkbaar is bij voorbeeld dat de producent tevens regisseur is.

Artikel 45b

Aan de producent worden in artikel 45d bepaalde rechten toegekend met betrekking tot het voltooide filmwerk – artikel 45c bepaalt wanneer een filmwerk voltooid is – maar daarmee blijft de vraag nog open wat er moet gebeuren wanneer er een situatie ontstaat die de – wellicht bijna bereikte – voltooiing blokkeert . Gezien de aanzienlijke investeringen die gewoonlijk nodig zijn voor het tot stand brengen van een film zou het niet gewenst zijn dat aan de producent rechtens geen middelen zouden toekomen om alsnog de voltooiing van de film te bewerkstelligen. Daarom mag de producent, tenzij anders overeengekomen is, het filmwerk voltooien zonder de maker die ermee opgehouden is en daarbij de bijdrage voor zover die tot stand gekomen is, gebruiken. De maker heeft, indien dit zou leiden tot misvorming of verminking van zijn werk, de rechten bedoeld in artikel 25, eerste lid onder c (vgl. artikel 45f).

Artikel 45c

Dit artikel is een complement op het voorgaande artikel en een inleiding op het hierna volgende.

Het tijdstip van waaraf het vermoeden ten gunste van de producent geldt, moet vaststaan. Het ligt voor de hand daarvoor het tijdstip te nemen waarop het werk als voltooid kan worden beschouwd. Dat is het geval als het werk «vertoningsgereed» is, dat wil zeggen als het eindprodukt zoals dit aan het publiek vertoond kan worden gereed is. Het woord «vertoningsgereed» is gebruikt om voor de verschillende terreinen – «traditionele» film, televisiefilm en andere audiovisuele werken – één term te gebruiken. In verband met de «traditionele» film wordt ook wel van «standaardkopie» of «theaterkopie» gesproken. Gewoonlijk zal de beslissing wanneer het filmwerk gereed is bij de producent liggen. Denkbaar is echter dat met name met de regisseur overeengekomen wordt dat deze (mee)beslist.

Artikel 45d

In deze bepaling is dan het wettelijk stelsel neergelegd dat voor Nederland zal gelden. Het valt onder het stelsel van de «présomption de cession». Hierboven werd al op de inhoud van dat stelsel ingegaan en op de redenen waarom dit stelsel voor de Nederlandse Auteurswet gekozen is. Volledigheidshalve wordt aan het hierboven opgemerkte nog toegevoegd dat ook een stelsel waarbij niet een vermoeden van overdracht van rechten door de makers aan de producent geldt, maar een vermoeden dat de makers de producent toestemming gegeven hebben tot uitoefening van de in artikel 14bis, tweede lid onder b, van de Akte van Parijs genoemde exploitatievormen, aan de Conventie zou voldoen, daar dit artikel slechts spreekt van een vermoeden van legitimatie van de producent. Hierboven is aangegeven waarom het onwenselijk werd geacht in de Nederlandse Auteurswet nog weer een nieuwe Nederlandse variant neer te leggen.

De opsomming in artikel 45d sluit aan op de opsomming in artikel 14bis, tweede lid onder b, van de Conventie. Deze laatste is niet woordelijk overgenomen, maar vertaald in de begrippen die onze Auteurswet hanteert; slechts de ondertiteling en de nasynchronisatie behoefden afzonderlijke vermelding.

Artikel 45d, eerste volzin, vormt een uitzondering op de in artikel 2, tweede lid, van de Auteurswet neergelegde hoofdregel dat gehele of gedeeltelijke overdracht van het auteursrecht slechts door middel van een akte kan geschieden. Voor verdere overdracht, geheel of gedeeltelijk, van de rechten van de producent geldt uiteraard weer de hoofdregel dat deze geschiedt door middel van een authentieke of onderhandse akte.

Het vermoeden van overdracht geldt niet voor de auteur die de muziek voor het filmwerk en de auteur die de bij die muziek behorende tekst gemaakt heeft. Deze auteurs kunnen hun rechten rechtstreeks geldend maken. Deze bepaling, die op artikel 14bis, derde lid, van de Akte van Parijs berust, sluit aan op de bestaande praktijk en is in overeenstemming met hetgeen gebruikelijk is in andere landen.

Artikel 14bis, derde lid, van de Akte van Parijs maakt het mogelijk ook de schrijver van het scenario, de schrijver van de teksten en de eerste regisseur buiten de regeling te laten vallen. Dit is in artikel 45d niet gedaan, omdat de regeling dan te ondoorzichtig zou worden. Ook de Franse wet laat de regeling alleen niet gelden voor de componist van de filmmuziek en de schrijver van de bij die muziek behorende tekst (artikel 17, derde lid, van de Franse Auteurswet).

Denkbaar is dat zich, nadat het filmwerk gemaakt is, exploitatievormen voordoen die eerder nog niet bestonden of te voorzien waren. Het is ook in het belang van de auteurs als de producent ook die nieuwe exploitatievorm ter hand kan nemen. De tekst van artikel 45d laat hem die mogelijkheid; in de laatste volzin wordt echter bepaald dat de makers in dat geval een aanspraak hebben op een vergoeding voor die exploitatie. De bepaling in de laatste volzin is ontleend aan artikel 38 van de Franse Auteurswet, dat meer in het algemeen bepaalt dat bij overdracht van het recht om een werk te exploiteren op een wijze die ten tijde van het sluiten van het contract niet te voorzien of voorzienbaar was, ook overeengekomen moet worden dat meegedeeld zal worden in de opbrengsten uit die exploitatie.

Artikel 45e

De maker heeft na de voltooiing van het filmwerk met betrekking daartoe de rechten uit artikel 25 van de Auteurswet behouden, voor zover hij daarvan geen afstand heeft gedaan. Van een uitoefening van de persoonlijkheidsrechten na de voltooiing van het filmwerk zou bij voorbeeld sprake kunnen zijn indien de vertoning plaatsvindt op een onaanvaardbaar tijdstip (een voorbeeld, ontleend aan de Belgische rechtspraak) of in een omgeving die de reputatie van de maker schaadt.

Daarnaast geeft deze bepaling de maker enkele bijzondere rechten met betrekking tot het filmwerk. De onder a en b genoemde rechten zijn gebruikelijk en algemeen erkend. Of artikel 25 deze rechten al omvat, is onzeker. Om die reden worden zij hier uitdrukkelijk vermeld, Omdat het kan voorkomen dat een auteur niet geassocieerd wil worden met het filmwerk zoals dat er ten slotte uit is komen te zien, wordt onder c aan de maker uitdrukkelijk het recht gegeven te vorderen dat zijn naam niet vermeld wordt.

Artikel 45f

In dit artikel wordt het recht van de maker zich te verzetten tegen wijzigingen in zijn bijdrage beperkt. De wijze waarop een filmwerk tot stand gebracht wordt, maakt een bepaling als deze noodzakelijk. De maker van de bijdrage houdt het recht zich te verzetten tegen een misvorming of verminking van zijn werk; van dit recht kan trouwens volgens artikel 25, derde lid, geen

afstand gedaan worden. Contractueel wordt gewoonlijk iets dergelijks als het hier in het eerste lid voorgestelde overeengekomen. Voor het overige houdt de maker met betrekking tot zijn bijdrage de rechten, genoemd in artikel 25, voor zover hij daarvan geen afstand heeft gedaan.

Artikel 45g

De maker behoudt, behoudens afwijkend schriftelijk beding, het auteursrecht op zijn bijdrage, als deze een van het filmwerk scheidbaar werk vormt. In de exploitatie ervan is hij echter in zoverre beperkt dat deze geen schade mag toebrengen aan de exploitatie van het filmwerk. Deze laatste bepaling is aan artikel 49 van de Italiaanse Auteurswet ontleend.

I. Artikel 47

Volgens artikel 4, eerste lid, van de Akte van Brussel geniet een auteur die onderdaan van een der landen van de Unie was, bescherming voor zijn werken als die niet waren uitgegeven of voor het eerst waren uitgegeven in een der landen van de Unie. De Akte van Parijs introduceert als nieuw aanvullend criterium dat van de gewone verblijfplaats van de auteur. Ingevolge het nieuwe tweede lid van artikel 3 van de Akte van Parijs van de Berner Conventie worden auteurs die geen onderdaan zijn van een der landen van de Unie van Bern maar die wel hun gewone verblijfplaats in een der landen van de Unie hebben voor de toepassing van het verdrag met de onderdanen van dat land gelijkgesteld. Het gevolg van deze bepaling is dat een auteur die zijn gewone verblijfplaats in een ander land van de Berner Unie heeft hier te lande bescherming geniet en zich op de Nederlandse Auteurswet kan beroepen.

Een auteur die geen onderdaan is van een land van de Unie, maar die in Nederland zijn gewone verblijfplaats heeft, heeft echter – tenzij het betreft een eerste uitgave in Nederland of een uitgave binnen dertig dagen na de eerste uitgave in een ander land – volgens de huidige tekst van artikel 47, eerste lid, in Nederland geen bescherming. De Conventie stelt hem met de onderdanen van Nederland gelijk, maar artikel 47, eerste lid, spreekt over makers die Nederlander zijn. Om deze auteur niet zonder bescherming te laten, is het nieuwe tweede lid nodig. Deze bepaling geeft geen bescherming voor werken die al elders waren uitgegeven voordat de auteur zijn gewone verblijfplaats in Nederland verkreeg; uiteraard doet dit laatste echter geen afbreuk aan de bescherming die deze auteur voor zijn vroegere werken geniet voor zover een van de beide internationale auteursrechtconventies daarop van toepassing is.

In het nieuwe derde lid (thans tweede lid) is de voorwaarde toegevoegd, dat de uitgave met toestemming van de maker moet hebben plaatsgehad. De tekst is op dit punt in overeenstemming gebracht met artikel 3, derde lid, van de Parijse Akte. Daardoor konden in het eerste lid de woorden «door of vanwege de maker» vervallen. Door deze wijziging wordt tevens buiten twijfel gesteld dat de auteur wiens werk zonder zijn toestemming in een ander land is uitgegeven zich niet aan de termijn van dertig dagen behoeft te houden om bescherming te kunnen inroepen voor een uitgave in Nederland.

Voorts wordt thans, in het voetspoor van artikel 3, derde lid, van de Parijse Akte voorgesteld niet meer als criterium voor het uitgegeven zijn van een werk te stellen dat exemplaren daarvan in voldoende hoeveelheid ter beschikking van het publiek zijn gesteld, maar dat er een zodanig aanbod van exemplaren heeft plaatsgevonden dat daardoor, gelet op de aard van het werk, wordt voorzien in de redelijke behoeften van het publiek. De formulering van de Akte van Brussel had te zeer betrekking op het geval dat exemplaren van een werk ter beschikking van het publiek worden gesteld door verkoop aan het publiek. Met name voor films en orkestwerken, waarvan enkele exemplaren verhuurd worden aan bioscoopexploitanten of concertdirecties en waarvan het publiek kennis neemt door de vertoning of de

uitvoering, was de Brusselse tekst te eng. De nieuwe formulering dekt ook deze gevallen. Er moet van een reële terbeschikkingstelling aan het publiek sprake zijn geweest. Zo kan een film waarvan één exemplaar naar een filmfestival gezonden is voor een vertoning voor een beperkt publiek niet geacht worden te zijn uitgegeven.

In het nieuwe vierde lid (thans derde lid) worden, zoals dat ook in artikel 10, eerste lid onder 9°, en in artikel 17a is geschied, de woorden «cinematografisch werk» vervangen door «filmwerk».

Het voorgestelde laatste lid is een uitvloeisel van het nieuwe artikel 4, onder a, van de Akte van Parijs. Volgens laatstgenoemde bepaling zullen auteurs van filmwerken de bescherming van de Conventie genieten wanneer de producent zijn zetel of zijn gewone verblijfplaats in een van de landen van de Berner Unie heeft. Voorgesteld wordt in artikel 47 eenzelfde criterium op te nemen voor wat de toepasselijkheid van de Nederlandse Auteurswet betreft.

J. Artikel 50b

Het huidige artikel 50b kan thans wel als verouderd worden beschouwd. Voorgesteld wordt daarom dit artikel in te trekken. Wel is in artikel III een overgangsbepaling opgenomen welke het mogelijk maakt grammofoonplaten en dergelijke welke nog onder de vigeur van artikel 50b waren vervaardigd alsnog gedurende enige tijd op de markt te brengen.

ARTIKEL II

Dit artikel bevat een overgangsbepaling met betrekking tot filmwerken. Een dergelijke bepaling is wenselijk onder meer omdat de nieuwe regeling omtrent filmwerken aan de producent zekere rechten toekent welke hem tevoren niet volgens de wet toekwamen. Het zou niet billijk zijn wanneer deze wijziging in de rechtstoestand met betrekking tot filmwerken ook zou gelden voor films waarvan de produktie reeds is ter hand genomen.

ARTIKEL III

Dit artikel is reeds toegelicht bij artikel I, onder L, artikel 50b.

De Minister van Justitie,
J. de Ruiter

De Minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk,
M. H. M. F. Gardeniers-Berendsen